

TEMA-HÆFTE

BAKSPEJLET

FORSKNING OG NY VIDEN OM DAGTILBUD

Legerig læring

7 metoder til små børns læring

Giver voksenstyring læring?

Nuets didaktik

DANMARKS EVALUERINGSINSTITUT

EVA

HVAD ER BAKSPEJLET?

◇◇◇◇◇

Bakspejlet er et magasin, der handler om aktuel forskning om børn i dagtilbud. Dette temahæfte sætter fokus på legerig læring og henvender sig til alle, der beskæftiger sig med de 0-6-årige børn.

Bakspejlet udkommer en gang om året og tager en lang række emner op, mens temahæftet sætter særligt fokus på et bestemt område. Magasinet udgives af Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) og er baseret på resultaterne af skandinavisk forskning og EVA's evalueringer og redskaber på området.

Læs mere på:
www.eva.dk/bakspejlet

◇◇◇◇◇

BAKSPEJLET
– forskning og ny viden om dagtilbud
© 2016
Danmarks Evalueringsinstitut (EVA)
www.eva.dk/bakspejlet

Redaktion: Pia Vinther Dyrby (ansvh.), Rikke Wettendorff og Camilla Mehlsen

Design: Rumfang
Forsidefoto: Ture Andersen
Illustrator: Louise Rosenkrands
Tryk: Rosendahls
Oplag: 2000
ISBN: 978-87-7958-895-0

INDHOLD

4
LEGERIG LÆRING OG LÆRERIG LEG
Skab helhed i leg og læring med eksplorative samspil

8
7 METODER I ARBEJDET MED 0-2-ÅRIGE BØRNS LÆRING
Se, hvad pædagogisk personale lægger vægt på i arbejdet med de små børns læring

10
NUETS DIDAKTIK KRÆVER FORBEREDELSE
At tage udgangspunkt i nuet kræver didaktiske overvejelser

12
GIVER VOKSENSTYRING LÆRING?
Engagement er en vigtig katalysator i børns læring, som voksne kan komme til at overse

15
FÅ BLIK FOR BØRNS LÆRING
To redskaber til arbejdet med at understøtte børns læring

DIALOGKORT

Legerig læring

Forholdet mellem leg og læring bliver ofte diskuteret, når vi taler om de 0-6-årige børn. Der synes at være enighed om, at leg er en vigtig kilde til læring, men hvad det betyder for praksis, er måske mere omdiskuteret. Skal børnene fx have mulighed for mere "fri leg", eller skal pædagoger i højere grad igangsætte læringsrettede aktiviteter?

Leg og læring behøver ikke at være hinandens modsætninger, men der kan være en tendens til, at vi forbinder leg med de tidspunkter, hvor børnene har det sjovt, bruger deres fantasi og selv definerer rammerne for det, de laver. Og omvendt forbindes læring med mere målstyrede aktiviteter, hvor den voksne beslutter, hvad børnene skal have ud af at deltage, og hvordan det skal foregå. Men denne skelnen er ifølge forsker Ingrid Pramling Samuelsson unødvendig. I stedet for at dele børns liv op i leg og læring ser hun et potentiale i, at pædagoger skaber eksplorative samspil mellem børn og voksne. Det kan du læse om i artiklen "Legerig læring og lærerig leg".

Men hvad vægter det pædagogiske personale egentlig i arbejdet med de mindste børns læring? Det kan du læse om i artiklen "7 metoder til arbejdet med 0-2-årige børns læring", der bygger på en ny undersøgelse fra EVA. Undersøgelsen viser bl.a., at pædagogerne vægter både at guide børnene og at følge deres interesser.

Følger man alene børnenes interesser i nuet, kan det dog betyde, at den røde tråd i det pædagogiske arbejde forsvinder. I artiklen "Nuets didaktik kræver forberedelse" fortæller forsker Agneta Jonsson, at det at tage udgangspunkt i nuet også kræver didaktiske overvejelser, hvis man vil holde den pædagogiske kurs, man har sat. Men det betyder ikke, at pædagogen bare skal styre aktiviteterne hen over hovedet på børnene, for stram voksenstyring giver ikke nødvendigvis et større læringsudbytte for børnene, det påpeger Lone Svinth i artiklen "Giver voksenstyring mere læring?".

Så måske er leg og læring ikke et spørgsmål om et enten-eller, for både leg og læring har deres naturlige plads i dagtilbud. Måske skal vi i stedet zoome ind på læringsbegrebet og være nysgerrige på, hvordan vi kan få begrebet ud af rollen som kedelig skolemester.

Jeg håber, at temahæftet vil inspirere til fortsat refleksion og dialog om, hvordan både leg og læring kan få plads og folde sig ud i dagtilbud.

FOTO: SØREN M. ODSGOOD

ANNE KJÆR OLSEN, OMRÅDECHEF PÅ DAGTILBUDSOMRÅDET, DANMARKS EVALUERINGSINSTITUT

God læselyst!

Legerig læring og lærerig leg

Små børn skelner mellem leg og læring, når de taler om det, men ikke i deres levede liv. Den helhedsforståelse kan pædagoger lære af, mener en af Nordens førende småbørnsforskere, Ingrid Pramling Samuelsson.

AF CAMILLA MEHLSEN

ILLUSTRATOR: LOUISE ROSENKRANDS

"Hvis jeg siger læring, hvad siger du så?" Spørger man børnehavebørn, vil svaret måske lyde: "Skole". Det er i hvert fald, hvad femårige Katarina giver udtryk for i en svensk undersøgelse om samspillet mellem leg og læring set fra børns perspektiv. "Man må kun lege i børnehaven, ikke i skolen. Det siger min storebror," forklarer Katarina.

De andre børnehavebørn i undersøgelsen giver udtryk for det samme: Læring forbinder de enten med noget, de gør i børnehaven – altså aktiviteter – eller med skole, mens leg er det, der er sjovt, og det, man kan være med til at bestemme.

Leg og læring som helhed

Børnehavebørn skelner altså, når de taler om leg og læring, men i børnenes levede liv er de to størrelser uadskillelige. Derfor er det vigtigt, at de to ting ikke skilles ad i pædagogikken. Det mener en af Nordens førende småbørnsforskere, svenske Ingrid Pramling Samuelsson, der står bag undersøgelsen om samspil mellem leg og læring og har forsket i børns udvikling i årtier.

"Leg og læring er fra begyndelsen af børns liv en helhed og ikke noget, de skelner mellem. Men de overtager voksnes tvedelte tankegang om leg og læring. Leg og læring hænger imidlertid sammen. Det er afgørende, at voksne ikke deler dagtilbud op i leg og læring, fx "nu har vi samling med målrettede aktiviteter, og bagefter er der fri leg". Børn skal lege og lære, og de skal udfordres," siger Ingrid Pramling Samuelsson, professor ved Göteborg Universitet og UNESCO-professor i Early Childhood Education and Sustainable Development.

Sammen med professor Eva Johansson har Ingrid Pramling Samuelsson lavet et omfattende forskningsarbejde om samspillet mellem børn og pædagoger og skrevet bogen Lærerig leg.

”Man kan ikke planlægge alt i forvejen. Man må også gribe de øjeblikke, som opstår”

INGRID PRAMLING SAMUELSSON

”At forbinde leg og læring er stadig en aktuel problemstilling, for det går langsomt fremad med at se leg og læring som en helhed i pædagogikken,” siger Ingrid Pramling Samuelsson.

Nærværende pædagogik

Ingrid Pramling Samuelsson mener, at leg i dagtilbud må bygge på en pædagogik. For at det kan ske, må pædagogikken være nærværende og observerende, så pædagogen kan inspirere eller udfordre børnene. Pædagogen skal altså koble sig på børnenes leg, og det kræver, at hun kan se legen fra børnenes perspektiv, er opmærksom på børnenes signaler og tager imod børnenes invitationer til at være med i legen. Det kan fx være ved at tage imod invitationen til kaffe og kage, når børnene leger i dukkekrogen, forklarer Ingrid Pramling Samuelsson.

”Leg udvikles i samspil med det læringsindhold, som pædagogen giver barnet mulighed for at erfare. På den måde er leg og læring afhængige af hinanden,” siger Ingrid Pramling Samuelsson.

Hvis man vil skabe et dagtilbud, hvor leg og læring hænger sammen for børnene, kan de voksne ikke stå uden for børnenes leg. De må med på gulvet og ud på legepladsen og være med. Ingrid Pramling Samuelsson opererer med tre forskellige roller, som den voksne kan have i børns leg: Der er voksne, der ikke blander sig i børns leg. Så er der voksne, der stimulerer børns leg ved at sætte rammer. Og endelig er der voksne, der er med som aktører i legen. Hvis det står til den svenske professor, må flere voksne være aktører.

”Når man er aktør i legen og med på børnenes vilkår, er man en ven, der kan sige eller gøre noget inden for legens rammer. Så bliver legen en didaktisk situation. Jeg mener ikke, man skal lege med børnene hele tiden, men omvendt mener jeg, at alt for mange voksne ikke leger med,” siger hun.

Står den voksne uden for legen, går man glip af muligheder for at tage del i børns erfaringsverden, som ellers bliver tydelig i legen. Man overlader også barnet til sin egen skæbne, og det bliver de stærke og mest verbale børn, som bestemmer, forklarer hun.

Tal med børn om læring

Ingrid Pramling Samuelsson mener, at det er vigtigt at tale med børnene om det, de laver i dagtilbuddet, og hvad de lærer af det. Det er ifølge hende et kendetegn ved højkvalitetsdagtilbud, at børnene betragter sig selv som nogle, der er i gang med at lære, også når de leger.

”Kommunikation og dialog bør gen-

Tre former for samspil mellem børn og voksne i daginstitutioner

Det eksplorative samspil. Pædagogerne skaber situationer, som er åbne og inspirerende for børnenes udforskning, leg og læring. Denne form for samspil åbner for børnenes kreativitet og fantasi og giver børnene mulighed for initiativ og kontrol, så de kan udforske ting og fænomener, der bidrager til oplevelser og læring, også selv om det ligger langt fra pædagogernes intentioner om, hvad der skal læres.

Det fortællende samspil. Pædagogerne skaber meningsbærende verdener i fælles fortællinger med børnene. Gennem fortællingerne har barnet mulighed for selv at udvikle samspillet og drive leg og læring. Pædagogen har ofte en medlegende rolle og kan selv sætte gang i en fortælling eller tage udgangspunkt i børnenes fortællinger og hjælpe med at udvide dem.

Det forbundne samspil. Pædagogernes intentioner og opgaven er det centrale. I forgrunden er den opgave, som børnene forventes at løse og lære af. Pædagogerne har ”svaret” på, hvordan aktiviteten skal foregå og barnets kreativitet og indflydelse må tilpasses de voksnes intentioner.

FOTO: TURE ANDERSEN

FORSKNINGEN BAG ARTIKLEN

Eva Johansson og Ingrid Pramling Samuelsson: **Lærerig leg – børns læring gennem samspil.** Dafolo, 2011.

nemsyre dagen. I højkvalitetsdaginstitutioner siger børnene, at leg er lærerig. Det har at gøre med god kvalitet, at børnene betragter legen som noget lærerigt," siger Ingrid Pramling Samuelsson. Det er dog afgørende, at disse samtaler om leg og læring tager udgangspunkt i børnenes perspektiver.

"Små børn ser verden på en anden måde end voksne. Hvis leg og læring skal blive en helhed, må man have børns perspektiver med. Det betyder også, at der skal mere vægt på selve læreprocessen og på, hvad der giver mening for børn, end at de skal lære det, vi voksne synes, de skal lære," siger hun.

Det udforskende samspil

At skabe helhed mellem leg og læring kræver meget af voksne, for de skal lytte, forstå og udfordre børnene i læreprocessen. Her er det optimale samspil mellem børn og pædagoger det, som Pramling kalder for det eksplorative samspil. Det er et samspil, som åbner for børns kreativitet, og som ikke har en præcis, forudbestemt læring som slutpunkt.

"Det eksplorative eller udforskende samspil kræver meget mere end en traditionel aktivitet, hvor den voksne er styrende. Det kræver, at de voksne udforsker sammen med børnene. Hvis man vil lære om myrer og går i skoven, kan det være, man ikke møder myrer, og man møder noget helt andet. Det eksplorative kræver mere af pædagogen her og nu," siger Ingrid Pramling Samuelsson.

I bogen Lærerig leg er der et godt eksempel på et eksplorativt samspil: En pædagog stiller en kasse med knapper frem til børnene og har tænkt, at de skal lave en matematikaktivitet, hvor børnene bruger knapperne til regnestykker og sorterer dem efter farver og størrelser. Men børnene "overtager" knapprojektet og bruger knapperne til at lave fx tælleremser og danne smukke mønstre. Aktiviteten ændrer sig altså til også at handle om sproglege og æstetik.

"Man kan ikke planlægge alt i forvejen. Man må også gribe de øjeblikke, som opstår," siger Ingrid Pramling Samuelsson.

Det gør pædagogen i knapeksemplet. I stedet for at afbryde børnenes leg og instruere dem, så de gør, som hun havde tænkt sig, er hun lydhør over for børnenes initiativer. Og det er det, der skal til, hvis man vil forbinde leg og læring:

"Pædagoger, der er åbne over for, at samspil rummer både leg og læring, giver bedre mulighed for, at børn kan deltage – og at legen bliver lærerig," siger Ingrid Pramling Samuelsson.

Fem gode råd

Ingrid Pramling Samuelssons fem bud på hvad der skal til for at forbinde leg og læring

7

metoder i arbejdet med 0-2-årige børns læring

Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) har undersøgt, hvad pædagogisk personale i dagpleje og vuggestue lægger vægt på i arbejdet med børns læring. Det er der kommet syv metoder til arbejdet ud af. Kan du genkende din egen praksis?

AF SABINE LYØ ANDERSEN

1

Se barnets udvikling

Personalet lægger vægt på at se og forstå det enkelte barn. Derfor må de hele tiden overveje, hvilke læringsmuligheder og udfordringer de tilbyder det enkelte barn, i forhold til dets særlige behov, og hvor barnet er i sin udvikling.

2

Følge barnets interesse

Personalet lægger vægt på børnenes interesser i nuet som afsæt for at understøtte børns læring, nysgerrighed og lyst til at udforske verden. De vægter derfor en balance mellem planlagte og spontane aktiviteter, så der er mulighed for at gribe barnets interesse.

3

Inddrage barnet i fællesskabet

At inkludere det enkelte barn i fællesskabet vægtes af personalet. Det gør de ved at tilrettelægge fælles aktiviteter, hvor fokus veksler mellem barn og børnegruppe. Desuden fokuserer de på, at børnene bliver aktive deltagere i hverdagens gøremål for at understøtte deres tilknytning til og betydning for fællesskabet.

4

Skabe læringsrum

Det er vigtigt for personalet at skabe gode læringsrum, der giver mulighed for samvær og samspil med andre. De inddeler derfor børnene i mindre grupper og indretter de fysiske rum på måder, der kan fremme et positivt samspil, fordybelse og ro hos børnene.

7
Sætte ord på

At sætte ord på det, der sker i og omkring barnet vægtes af personalet. Derfor benævner de følelser, genstande, relationer og handlinger for børnene. Det skaber tryghed i hverdagen og styrer børnenes sproglige udvikling. Det gør børnene mere bevidste om deres egne følelser og samspillet med de andre børn og styrker derved også deres sociale og personlige udvikling.

6
Guide børnene

Personalet lægger vægt på, at børnene erfarer, at de selv kan klare udfordringer uden de voksnes hjælp. Derfor guider de børnene med ord og kropssprog. På den måde forklarer og viser de børnene, hvordan de fx kan håndtere fysiske udfordringer, svære følelser eller konfliktfyldte situationer med andre børn.

5
Rolle-modeller

Personalet er opmærksomme på at bruge sig selv som rollemodel for at inspirere børnene. Det betyder bl.a., at de deltager aktivt i aktiviteter og indgår i og bygger videre på børnenes lege. De lader også børnene være rollemodeller for hinanden, ved fx at sætte større og mindre børn sammen, så de mindre børn kan blive inspireret og lære af de store børn.

ILLUSTRATOR: JØRGEN STAMP

Bred palet af tilgange

Det pædagogiske personale trækker på en bred palet af tilgange i arbejdet med de små børns læring. Det viser en ny undersøgelse fra EVA, som bygger på interview og observationer i 18 dagtilbud for 0-2-årige børn.

"Det er interessant, at det pædagogiske personale fx både vægter at se det enkelte barns udvikling og vægter et inkluderende fællesskab. Og at de både understøtter børnenes læring ud fra aktiviteter, hvor de søger at styre børnenes læring i en bestemt retning, og lægger vægt på den læring, der opstår i de spontane aktiviteter, børnene selv er interesserede i," fortæller evalueringskonsulent Maia Lindstrøm. Hun har sammen med specialkonsulent Andreas Hougaard stået bag undersøgelsen.

Pædagogisk refleksion

Undersøgelsen viser, at det pædagogiske personale lægger vægt på syv metoder i det pædagogiske arbejde. Beskrivelsen af metoderne kan bruges til at reflektere over egen praksis. "Vi håber, at de syv metoder kan give nogle billeder på arbejdet med 0-2-åriges læring, som inspirerer det pædagogiske personale til at tale med hinanden om, hvordan de griber arbejdet med børns læring an, og hvad de enkelte metoder kan," siger Andreas Hougaard.

REDSKAB

Vil du også reflektere over din praksis?
EVA er i gang med at udvikle et redskab til refleksion over de syv metoder. Hold øje med **www.eva.dk/dagtilbud.**

UNDERSØGELSEN BAG ARTIKLEN

Danmarks Evalueringsinstitut (2016): **0-2-årige børns læring. Tæt på det læringsorienterede arbejde i dagtilbud.**

Undersøgelsen bygger på interviews og observationer i dagplejer, vuggestuer og vuggestuer i integrerede institutioner. Her deltog dagplejere, pædagoger, medhjælpere og assistenter.

NUETS DIDAKTIK KRÆVER FORBEREDELSE

Nuet er en vigtig medspiller i det pædagogiske arbejde med de 1-3-årige børn, men det kræver overblik og forberedelse ikke at lade sig forføre af øjeblikket.

AF RIKKE WETTENDORFF

Ordet **DIDAKTIK** kommer af græsk *didaktike (techne)* 'undervisnings-kunst', afledt af *didaskein* 'lære, belære, undervise'.

DEN STORE DANSKE

Nuet er en god ven, men en farlig herre. Sådan kan man opsummere budskabet fra den svenske forsker Agneta Jonsson. Hun har i sin ph.d.afhandling interviewet 15 pædagoger i den svenske førskole om, hvordan de ser det pædagogiske arbejde med de små børn. Et fælles træk ved deres fortællinger er, at nuet spiller en meget vigtig rolle.

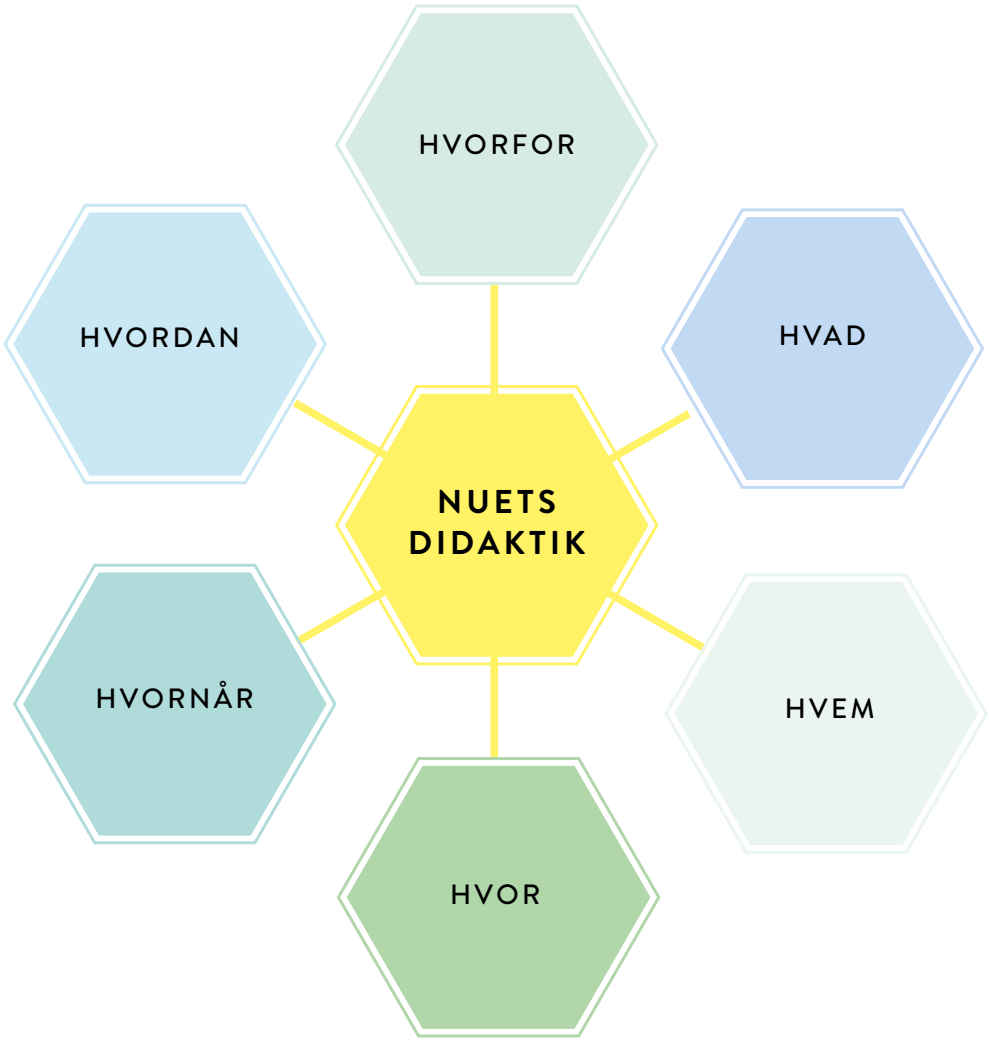
"Pædagogerne i min undersøgelse fortæller alle sammen om, hvordan de tager udgangspunkt i forudsætningerne i nuet og tilrettelægger det pædagogiske arbejde efter det," fortæller Agneta Jonsson.

Med børnene som udgangspunkt

En af de vigtigste forudsætninger i nuet er børnene – hvad de er interesseret i, hvilke behov de har, og hvad de er i stand til. "Det er tydeligt, at det er de konkrete børn i den konkrete situation, der bliver afgørende for, hvad det er muligt at gøre netop i det øjeblik," fortæller hun. Og det er som udgangspunkt godt at tage udgangspunkt i børnene, mener Agneta Jonsson, men det rummer også en risiko for, at der er områder, man ikke kommer omkring, hvis man i for høj grad sætter børnenes aktuelle interesser forrest. "Det kan ende med at blive en meget smal sti, man bereder for børnene," siger hun.

Pædagogen som vejviser

Ifølge Agneta Jonsson er det vigtige overvejelser, pædagogerne gør sig i nuet. De tænker over de klassiske didaktiske spørgsmål "hvorfor", "hvad", "hvem", "hvor", "hvornår" og "hvordan", men alt sammen koblet til det, der foregår i det pågældende øjeblik. Det betyder, at det lange sigte med det pædagogiske arbejde og den røde tråd kan forsvinde i de gode intentioner om at tage udgangspunkt i barnet. "Der er ingen tvivl om, at barnet er en meget vigtig aktør i det pædagogiske samspil," siger Agneta Jonsson: "Men det er pædagogen, der har ansvaret for dette samspil." Derfor er det vigtigt at finde den rette balance mellem at lytte til de børn, man har foran sig, og sætte en retning ud fra det indhold, man som pædagog vurderer, er vigtigt. "Pædagogerne har jo en virkelig vigtig rolle med at vise børn nye, spændende sider af verden, som de ikke var interesseret i før," siger Agneta Jonsson.

FIGUR AF AGNETA JONSSON

Pædagogerne har jo en virkelig vigtig rolle med at vise børn nye, spændende sider af verden, som de ikke var interesseret i før.

AGNETA JONSSON

Et solidt fundament af viden

Rollen som vejviser er dog ikke ensbetydende med, at man bare skal trumfe sine aktiviteter igennem uden tanke på de børn, der skal være med. "Nuets didaktik er en vigtig måde at nærme sig børnenes perspektiv på og giver en fleksibilitet i arbejdet, men det kræver forberedelse at anvende det på en klog måde," siger Agneta Jonsson. Hun mener, at nuets didaktik må stå på et solidt fundament af viden om børns udvikling og læring, viden om det indhold, der skal indgå i en given aktivitet, og endelig viden om intentionerne i de pædagogiske læreplaner. Hendes budskab er, at det er meget lettere at afvige fra det planlagte og gribe børnenes indspil, hvis man på forhånd er klar over, hvor man skal hen, og hvordan man vil nå derhen. "Hvis det er på plads, er nuets didaktik en stor styrke i det pædagogiske arbejde," slutter Agneta Jonsson.

FORSKNINGEN BAG ARTIKLEN

Agneta Jonsson: **Att skapa läroplan för de yngsta barnen i förskolan. Barns perspektiv och nuets didaktik,** Göteborgs universitet, 2013

LÆS OGSÅ

Scan koden, og læs også

- **Sagde du situationsdidaktik?**

Artiklen har tidligere været bragt i Bakspejlet '15

FOTO: STILLEBEN

Giver voksenstyring læring?

Nogle gange vil man som pædagog have børnene til at løse en bestemt opgave eller gøre tingene på en bestemt måde. Men hvad betyder det for børnenes erfaringer og deres læring, at den voksne styrer aktiviteten i detaljer, og hvad kan pædagogen gøre, hvis børnenes engagement daler? Det har forskeren Lone Svinth sat sig for at undersøge.

AF HELENE BROCHMANN

En gruppe børn har været på skovtur. Dagen efter vil pædagogen gerne dokumentere skovturen sammen med børnene ved at sætte billeder og børnenes egne historier fra skovturen op på et stort stykke pap. Hun og seks børn sidder rundt om et bord, og hun beder to børn ad gangen om at fortælle om deres oplevelser ud fra billederne fra turen, mens de andre bliver bedt om at sidde stille og lytte. Efter tur stiller pædagogen børnene nogle meget specifikke spørgsmål, og hun skriver børnenes svar ned på et stykke papir. Da hun samtidig er optaget af, at de øvrige børn forholder sig tavse og i ro, er det vanskeligt for hende at lytte til børnenes svar og få en samtale til at flyde. Når børnene prøver at gøre noget på en anden måde, end hun har tænkt, bliver de venligt korrigeret – hun vil gerne holde fast i målet med opgaven og de underliggende processer. På et tidspunkt vil hun gerne have børnene til selv at genskrive deres historie ved at efterligne det, hun har skrevet, men især de første to børn reagerer med usikkerhed og modstand.

En halv time senere, da skriveopgaven er løst af børnene på forskellig vis, bliver voksenstyringen blødt meget op, og børnene og pædagogen er nu i gang med at tegne, klippe og klistre billeder op på store stykker karton. Der tales både om skovturen og om andre ting, og stemningen har generelt fået et løft. To drenge er dog ved at miste interessen, men de får ikke lov til at forlade aktiviteten, da de spørger. Til gengæld begynder først den ene og dernæst den anden dreng at glide ned på gulvet for kort tid efter at klatre op på deres taburetter igen. Drengene har det sjovt, og de gentager deres lille øvelse adskillige gange de næste par minutter. Pædagogen lader dem gøre det og snakker lidt med dem indimellem. Efter nogle minutter lægger hun deres karton ned på gulvet og opfordrer dem til at færdiggøre tegningen dér. Drengene lægger sig på gulvet; de er igen engageret i aktiviteten.

> Engagement er en vigtig katalysator for børns læring, men i iveren efter at designe læringssituationer i daginstitutioner kan vi godt komme til helt at overse, at børnenes engagement udvikles fra øjeblik til øjeblik og derfor hverken kan detailplanlægges eller styres stramt af en voksen.
>
> **LONE SVINTH**

På hvilken måde skal børnene deltage?

De to situationer er optaget på video af Lone Svinth, der forsker i, hvordan pædagogiske processer kan fremme eller hæmme børnenes muligheder for læring. I den første situation er der tale om en formbunden, voksenstyret og rammesat aktivitet, hvor det er pædagogens intentioner og mål, der er styrende. I den anden situation er rammesætningen svagere, og børnene får mulighed for at deltage på flere forskellige måder og er i højere grad med til at forme aktiviteten.

Pædagogen bruger her mindre energi og opmærksomhed på at få børnene til at gøre noget bestemt og får dermed større overskud til at være nærværende over for alle børnene.

Engagement katalysator for læring

Lone Svinth konkluderer ud fra sine videoobservationer, at en stram voksenstyring af den pædagogiske aktivitet kan spænde ben for børnenes engagement og i sidste ende medføre, at aktivitetens læringspotentiale reduceres ganske betragteligt.

"Engagement er en vigtig katalysator for børns læring, men i iveren efter at designe læringssituationer i daginstitutioner kan vi godt komme til helt at overse, at børnenes engagement udvikles fra øjeblik til øjeblik og derfor hverken kan detailplanlægges eller styres stramt af en voksen," forklarer Lone Svinth og uddyber: "Hvis pædagogiske aktiviteter skal indeholde rige læringsmuligheder for børnene, er det vigtigt, at aktiviteterne er meningsfulde for børnene. De pædagogiske målsætninger skal således balanceres og justeres i forhold til børnenes interesser og erfaringer ved fx at tillade, at børnene er aktive medskabere af aktiviteterne."

Større eller mindre pædagogisk kontrol

For at kunne tale om, hvordan en pædagogisk aktivitet er tilrettelagt, bruger Lone Svinth den engelske sociolog Basil Bernsteins begreb rammesætning, der beskriver, i hvor høj grad pædagogen har kontrol over kommunikationen undervejs. Hun forklarer: "En stærk rammesætning betyder, at pædagogen har kontrol over, hvordan der kommunikeres, hvilken rækkefølge man gør tingene i, tempoet, man har, og hvad der defineres som relevant. Mens en svag rammesætning betyder, at barnet er mere med til at bestemme, hvad der bliver snakket om, og hvad det kan og må gøre i situationen."

Lone Svinths fokus på pædagogisk styring af en aktivitet er bl.a. inspireret af den svenske professor Ingrid Pramling Samuelsson. Hun skelner mellem tre former for samspil mellem børn og voksne i en

daginstitution. Hun taler om et *eksplorativt* samspil, et *fortællende* samspil og et *formbundet* samspil.

Det eksplorative samspil er kendetegnet ved åbenhed og undersøgelse, hvor der er plads til barnets kreativitet, fantasi og kontrol. I det fortællende samspil skaber man meningsbærende verdener i fælles fortællinger med børnene. I det formbundne samspil, derimod, er det pædagogens intentioner og opgaven, der er styrende.

Diskuter jeres processer

"Det første videoklip illustrerer meget fint det formbundne samspil. Pædagogen vil gerne have børnene til at tale og skrive noget bestemt på en bestemt måde, fordi hun har et bestemt resultat af aktiviteten i tankerne. Det andet videoklip, hvor børnene glider ned på gulvet, er et eksempel på et mere eksplorativt samspil, hvor rammen om aktiviteten er løsere, fordi pædagogen stiller sig åben over for børnenes bidrag og forskellige måder at deltage på. Det, jeg kan se, er, at børnene er meget mere engagerede og aktivt medvirkende i det andet klip, og det understøtter deres læringserfaringer i aktiviteten."

"Jeg ønsker med min forskning at vise, hvor komplicerede pædagogiske processer er, ved at følge dem fra øjeblik til øjeblik i pædagogiske aktiviteter. Jeg oplever, at vigtigheden af at diskutere og udvikle disse processer undervurderes i det daglige pædagogiske arbejde," siger hun og slutter: "Min undersøgelse viser bl.a., at de målsætninger og intentioner, pædagogen har med en aktivitet, ikke nødvendigvis afspejler det, der sker mellem barn og pædagog i en aktivitet. Sagt på en anden måde: Dér, hvor pædagogen har sat sig et meget snævert mål for en aktivitet med børnene, er ikke nødvendigvis dér, hvor børnene får det største læringsudbytte."

FORSKNINGEN BAG ARTIKLEN

Svinth, L. (2010): **"Børns deltagelse i pædagogiske aktiviteter: Hverdagslivets læringsmuligheder i en børnehave"**. Pædagogisk psykologisk tidsskrift, 47(2), 149-164.

Artiklen har tidligere været bragt i Bakspejlet '12

FOTO: STILLEBEN

3 gode råd til voksenstyring, der giver mening i børnehøjde

Giv børnene mulighed for at deltage på forskellige måder
Børn kan have brug for forskellige indgange til en aktivitet for at kunne deltage på måder, de er trygge ved, og som begejstrer dem. Nogle vil måske helst tegne selv, nogle vil helst tegne med deres bedste ven, og andre vil helst ligge på gulvet og tegne.

Lad børnene være med til at forme aktiviteten
Giv plads til børnenes indspil. Når en trold pludselig dukker op i samtalen om jeres tur i skoven, kan det føre til nye snakke om, hvad sådan en spiser, eller hvilke dyr der egentlig findes i skoven.

Byg videre på børnenes interesser
Vær nysgerrig sammen med børnene, og hjælp dem med at undersøge de emner, de er interesseret i. Det er o.k. ikke at vide det hele, selv om man er voksen. Brug børnenes interesser og spørgsmål som anledninger til at udforske verden sammen med børnene.

DIALOG-KORT

SPØRGSMÅL TIL REFLEKSION

Brug dialogkort bag i bladet

FÅ BLIK FOR BØRNS LÆRING

Der er forskellige veje til at få øje på den læring, der foregår i dagtilbuddets dagligdag. EVA har udviklet to redskaber, I kan bruge i arbejdet med at understøtte børnenes læring.

Fortællinger og evalueringsfællesskaber

Fortællingerne kan bruges som afsæt for at reflektere over børnenes læring og pædagogens rolle i at understøtte den læring. Materialet er udviklet til at se på børns sproglige læring, men tilgangen kan også bruges til at se på børns læring mere generelt. Ved at skrive læringshistorier får I viden om børns læring i konkrete situationer. Fortællingerne drøftes med kollegaer i det såkaldte pædagogiske evalueringsfællesskab for bl.a. at få øje på de mønstre, der går på tværs af historierne. Materialet indeholder guider til processen og en skabelon til at skrive læringshistorier i.

Der bliver helt stille… Men jeg kan se på Mohammads ansigt, at han er dybt koncentreret. Pludselig ser han glad ud og siger: "Hun er rasket." Vi snakker igen om ordene og deres betydning … Nogle dage senere fortæller Mohammad mig, at pigen på billedet blev overrasket, da hun pakkede pakken op.

Tegn på læring er børnenes konkrete handlinger, ord, kropsudtryk m.m., der viser børnenes læring.

Tegn på læring

Med materialet *Tegn på læring* kan I komme tæt på børnenes læring ved at sætte mål for og evaluere børnenes læring inden for rammerne af den pædagogiske læreplan. En procespil guider jer gennem forløbet, og med redskabsarkene kan I fastholde jeres drøftelser. Materialet kan altså bruges til at arbejde systematisk med den pædagogiske læreplan og som afsæt for refleksioner over, om I arbejder i den retning, som I ønsker.

AT SÆTTE ORD PÅ LÆRING

Tema → Læringsmål → Metoder og aktiviteter → Tegn på læring

Evalueringsspørgsmål → Dokumentation → Vurdering og opfølgning

AT EVALUERE LÆRING

Find redskaberne her
eva.dk/dagtilbud

Danmarks Evalueringsinstitut (EVA) udforsker og udvikler kvaliteten af dagtilbud for børn, skoler og uddannelser.

Vi leverer viden, der bruges på alle niveauer – fra institutioner og skoler til kommuner og ministerier.

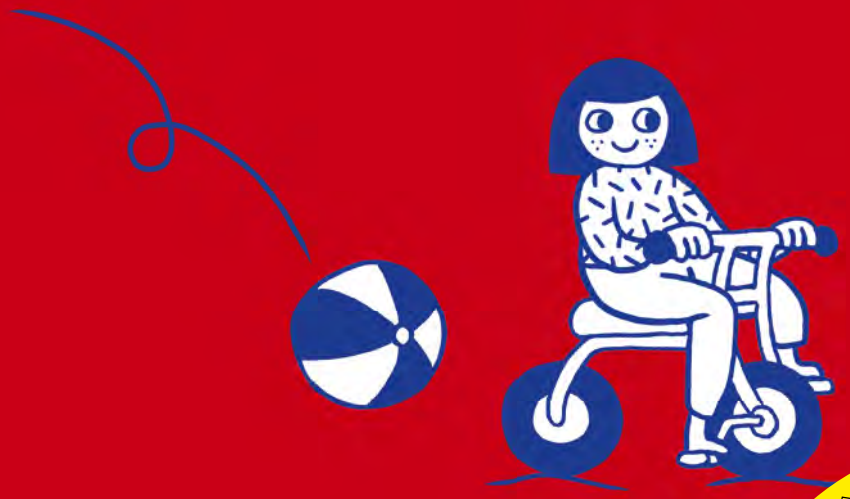
www.eva.dk

DANMARKS
EVALUERINGSINSTITUT

Østbanegade 55, 3.
2100 København Ø

T 35 55 01 01
F 35 55 10 11

E eva@eva.dk
H www.eva.dk

VILD MED BAKSPEJLET?

Find flere temaer og
læs tidligere numre
af magasinet på
www.eva.dk/bakspejlet